

**โครงการจัดทำฐานข้อมูลด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และภูมิปัญญาท้องถิ่น
องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยไร่ อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ**

๑. หลักการและเหตุผล

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราชการ ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ รัฐต้อง (๑) อนุรักษ์ พัฒนา และ ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย ภูมิปัญญาไทยมีความสำคัญอย่างยิ่ง ช่วยสร้างชาติ ให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิแก่คนไทย สามารถปรับประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาเข้ากับชีวิตได้อย่างเหมาะสมสร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคม และธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน ช่วยเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุค

กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยไร่ ได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้จัดทำโครงการสำรวจฐานข้อมูลด้านศิลปะวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน หรือประชาชนท้องถิ่น มีการสืบสานและอนุรักษ์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน ที่สำคัญอย่างยิ่งการรวบรวมฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้านหรือประชาชนท้องถิ่น จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน ในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือประชาชนท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยไร่ต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ คลังความรู้ของชุมชน ในด้านศิลปะวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนาและภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการส่งเสริม พัฒนา สืบทอด

๒. เพื่ออนุรักษ์ไว้ซึ่งศิลปะวัฒนธรรม ภูมิปัญญา อันดีที่บรรพบุรุษของเราได้สั่งสมไว้

๓. เพื่อรวบรวมไว้เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เป็นข้อมูลแก่ผู้สนใจ

๓. กลุ่มเป้าหมาย

กำนัน/ ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตตำบลห้วยไร่ทุกหมู่บ้าน, วัด ในเขตตำบลห้วยไร่ทุกวัด, โรงเรียนในเขตตำบลห้วยไร่ทุกโรงเรียน, สมาชิกสภา อบต.ห้วยไร่ และประชาชนชาวบ้านทุกหมู่บ้าน

มีการจัดทำระบบสารสนเทศทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ศิลปะวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และภูมิปัญญาท้องถิ่น

๔. วิธีการดำเนินงานและระยะเวลา

๑. ประชุมวางแผนภายในหน่วยงาน

๒. เสนอโครงการเพื่อขออนุมัติงบประมาณ

๓. แต่งตั้งคณะทำงาน/ จัดเตรียมเอกสาร/วัสดุอุปกรณ์

๔. ประชาสัมพันธ์โครงการ /ประสานผู้เข้าร่วมโครงการ

๕. ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ

๖. สรุปผลการดำเนินงาน

๕. ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินการ

ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๖ ๑๔ หมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยไร่

๖. งบประมาณ

ไม่ใช้งบประมาณ เพราะเป็นการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น

๗. ผู้รับผิดชอบโครงการ

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยไร่

๘. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยไร่ มีฐานข้อมูลด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นปัจจุบัน

๒. หน่วยงานมีแหล่งข้อมูลที่สามารถนำไปอ้างอิงในการทำงานได้

๓. ทุกหน่วยงานมีการทำงานร่วมกัน มีฐานข้อมูลที่ได้จากการจัดเก็บร่วมกัน มีการส่งเสริมและอนุรักษ์ให้มีการสืบสานและต่อยอดได้เป็นอย่างดี

๙. ผู้เสนอโครงการ

(ลงชื่อ).....

(นายเจริญ ภาณุมาตย์)

หัวหน้าสำนักปลัด รักษาราชการแทน

ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

๑๐. ผู้เห็นชอบโครงการ

(ลงชื่อ).....

(นางลักขณา หิรัญวรรณ)

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยไร่

๑๑. ผู้อนุมัติโครงการ

(ลงชื่อ).....

(นายนรากร แน่นอุตร)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยไร่

**การจัดทำฐานข้อมูลด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และภูมิปัญญาท้องถิ่น
องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยไร่ อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ**

๑. ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้าน คิดค้นขึ้นแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนา แก้ปัญหา เป็นทั้งสติปัญญาและองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ดังนั้น จึงมีความครอบคลุมเนื้อหาสาระและ แนวทางดำเนินชีวิต ในวงกว้าง ภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบไปด้วยองค์ความรู้ในหลายวิชาดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (๒๕๔๑) ได้จำแนกไว้รวม ๑๐ สาขา คือ

๑. สาขาเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะ และเทคนิคด้าน การเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนามาบนพื้นฐาน คุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหาการเกษตร เป็นต้น

๒. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ด้านการผลิตและการบริโภค) หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้ เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิตเพื่อชะลอการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรมอันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถ พึ่งตนเองทาง เศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิต และ การจัดจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มหัตถกรรม และอื่นๆ เป็นต้น

๓. สาขาการแพทย์ไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกันและ รักษาสุขภาพ ของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทาง ด้านสุขภาพและอนามัยได้

๔. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับ การจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งอนุรักษ์การพัฒนาและใช้ประโยชน์จากคุณค่า ของทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

๕. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในด้านบริหารจัดการค่า การสะสมและบริการ กองทุนและธุรกิจชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและ โภคทรัพย์เพื่อเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน

๖. สาขาสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกัน คุณภาพชีวิต ของคนให้เกิด ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม

๗. สาขาศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะ สาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม หัตถศิลป์ คีตศิลป์ เป็นต้น

๘. สาขาจัดการ หมายถึง ความสามารถในการบริหารการจัดการดำเนินงาน ด้านต่างๆ ทั้งขององค์กร ชุมชน องค์กรทางสังคมอื่นๆ ในสังคมไทย เช่น การจัดการองค์กรของกลุ่มแม่บ้าน ระบบผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน เป็นต้น กรณีของการจัดการศึกษาเรียนรู้ นับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาสาขาการจัดการที่มีความสำคัญเพราะการจัดการศึกษาเรียนรู้ดี หมายถึงกระบวนการเรียนรู้พัฒนา และถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาไทยที่มีประสิทธิผล

๙. สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลิตผลงาน เกี่ยวกับด้านภาษา ทั้งภาษาถิ่น ภาษา โบราณ ภาษาไทย และการใช้ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

๑๐. สาขาศาสนาและประเพณีหมายถึง ความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรม คำสอนทางศาสนา ความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่า ให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติให้ บังเกิดผลดีต่อบุคคลและ สิ่งแวดล้อม เช่น การถ่ายทอดหลักศาสนา การบวชป่า การประยุกต์ประเพณีบุญประเพณีข้าว เป็นต้น

๒. ประเพณี/วัฒนธรรม ในพื้นที่ตำบลห้วยไร่ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

ประเพณีวันสงกรานต์

สงกรานต์หมายถึง การส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ คือ ตั้งแต่ ๑๓ - ๑๕ เมษายน แต่เดิม วันขึ้นปีใหม่ไทย คือ วันเริ่มปีปฏิทินของไทย จนถึง พ.ศ. ๒๔๓๑ และได้มีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นวันที่ ๑ เมษายน เป็นวันขึ้นปีใหม่ จนถึง พ.ศ. ๒๔๘๓

ประเพณีวันเข้าพรรษา

"เข้าพรรษา" แปลว่า "พักฝน" หมายถึง พระภิกษุสงฆ์ต้องอยู่ประจำ ณ วัดใดวัดหนึ่งระหว่างฤดูฝน พระพุทธเจ้าจึงทรงวางระเบียบการจำพรรษาให้พระภิกษุอยู่ประจำที่ตลอด ๓ เดือน ในฤดูฝน คือ เริ่มตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ของทุกปี เรียกว่า "ปุริมพรรษา"

ประเพณีวันออกพรรษา

ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ เรียกว่าอย่างหนึ่งว่า "วันปวารณา" หรือ "วันมหาปวารณา" คือวันที่พระสงฆ์ทำปวารณากรรม คือ เปิดโอกาสให้เพื่อนพระภิกษุกล่าวตักเตือนกันด้วยเมตตาจิตได้ เมื่อได้เห็นได้ ทึ่งหรือสงสัย ในพฤติกรรมของกันและกัน

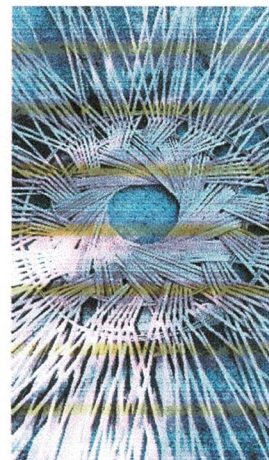
ประเพณีบุญมหากรรม

กฐิน มีกำหนดระยะเวลาถวาย จะถวายตลอดไปเหมือนผ้าชนิดอื่นมิได้ระยะเวลานั้นมีเพียง ๑ เดือน คือตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ไปจนถึงวัน ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ (วันเพ็ญเดือน ๑๒) ระยะเวลานี้เรียกว่า กฐินกาล คือ ระยะเวลา ทอดกฐิน หรือ เทศกาลทอดกฐิน

ประเพณีดังกล่าวมา ส่วนมากจะทำในส่วนของชาวบ้าน ที่ร่วมกับวัดต่างๆ ในพื้นที่ร่วมกันจัดกิจกรรม ในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยไร่ ก็ได้มีการส่งเสริมประเพณีด้วยการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เช่น ประเพณีวันสงกรานต์ รดน้ำขอพรผู้สูงอายุ เป็นต้น

๓. ประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น ในพื้นที่ตำบลห้วยไร่ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในพื้นที่ตำบลห้วยไร่ ที่สำรวจฐานข้อมูล เช่น ดนตรีพื้นบ้าน การทอผ้า ทอเสื่อกก การทำพานบายศรี ช้นหมากเบ็ง พราหมณ์พิธีสู่ขวัญต่างๆ ปรากฏเกษตรผสมผสาน การร้อยมาลัยดอกมะลิ การเป่าแคนโบราณ การแกะสลักกลามะพร้าว การจักสาน การนวดแผนไทย ฯลฯ เป็นต้น (รายละเอียดตามตาราง)

**ตารางภูมิปัญญาท้องถิ่น ในเขตพื้นที่
องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยไร่ อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ดังนี้**

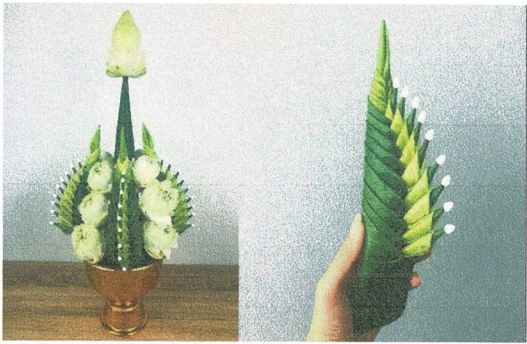
ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	พานบายศรี, ชั้นหมากเบ็ง	นางทองเพชร นอยสุวรรณ	ม.๔ บ้านหลุบเพ็ก
๒	ดนตรีพื้นบ้าน	นายวินัย งามประเสริฐ	ม.๕ บ้านโสกมูลนาค
๓	การทอผ้ามัดหมี่	นางทองแป้น ผ่องสกุล	ม.๖ บ้านโคกไผ่งาม
๔	การร้อยมาลัยดอกไม	นางชอละมา จิมสันเทียะ	ม.๙ บ้านซับม่วงไซ
๕	การมัดหมี่, การทอผ้ามัดหมี่	นางทองทรัพย์ งามสกุล	ม.๕ บ้านโสกมูลนาค
๖	การแกะสลักไม้กะลามะพร้าว	นายชติม เดนพรม	ม.๔ บ้านหลุบเพ็ก
๗	นวดแผนไทย	นางพัชลิดา วงเทียน	ม.๗ บ้านห้วยยาง
๘	เกษตรผสมผสานปราชญ์ชาวบ้าน	นายบุญเพ็งรอนญ ไพริน	ม.๑ บ้านห้วยไร่
๙	โครงการจักกิจกรรมประเพณีสงกรานต์	อบต.ห้วยไร่	อบต.ห้วยไร่
๑๐	การจักสาน	นายสมพงษ์ หงส์ทอง	ม.๗ บ้านห้วยยาง
๑๑	พราหมณ์มงคล	นายประสิทธิ์ โทนชัยภูมิ	ม.๖ บ้านโคกไผ่งาม
๑๒	เป่าแคนโบราณ	นายเทวร นารี	ม.๑ บ้านห้วยไร่

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

การร้อยมาลัยดอกไม้

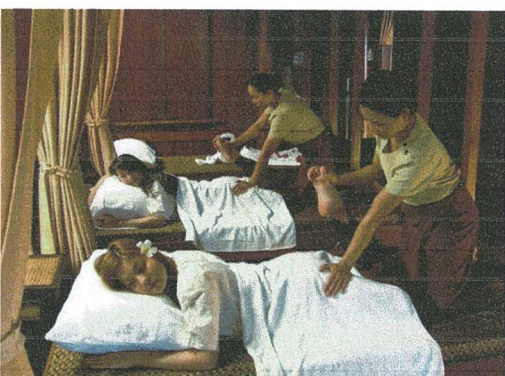
พานบายศรี

การจักกรสาน

นวดแผนไทย

เกษตรผสมผสาน

- **การอนุรักษ์** คือ การบำรุงรักษาสิ่งที่ดีงาม
- **การฟื้นฟู** คือ การรื้อฟื้นสิ่งที่ดีงามที่หายไปเลิกไป หรือกำลังจะเลิก ให้กลับมาเป็นประโยชน์ เช่น การรื้อฟื้นดนตรีไทย
- **การประยุกต์** คือ การปรับ การผสมผสานความรู้เก่ากับความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน ให้เหมาะสมกับสมัยใหม่ เช่น การใช้ยาสมุนไพรในโรงพยาบาลประสานกับรักษาสสมัยใหม่ การทำพิธีบวงสรวงไม้ เพื่อให้คนร่วมมือกันอนุรักษ์ป่า

ลักษณะของภูมิปัญญาไทย :

๑. ภูมิปัญญาไทยมีลักษณะเป็นความรู้ ทั้ทักษะ ความเชื่อ และพฤติกรรม
๒. ภูมิปัญญาไทยแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ
๓. ภูมิปัญญาไทยเป็นองค์รวมหรือกิจกรรมทุกอย่างในวิถีชีวิตของมนุษย์
๔. ภูมิปัญญาไทย เป็นเรื่องของการแก้ปัญหา การจัดการ การปรับตัว รวมถึงการเรียนรู้เพื่อการอยู่รอดของบุคคล ชุมชน และสังคม
๕. ภูมิปัญญาไทยเป็นพื้นฐานสำคัญในการมองชีวิตเป็นความรู้ในเรื่องต่างๆ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือ ภูมิปัญญาชาวบ้านหมายถึง ความรู้ของชาวบ้าน ซึ่งเรียนรู้จากพ่อแม่ปู่ย่าตายาย ญาติพี่น้อง หรือมีความรู้ในหมู่บ้านท้องถิ่น ต่างๆ ความรู้เหล่านี้สอนให้เด็ก เคารพผู้ใหญ่ มีความกตัญญูรู้คุณ และพ่อแม่ผู้มีพระคุณ มีเอื้ออาทรต่อคนอื่น รู้จักช่วยเหลือแบ่งปันข้าวของของตนให้แก่ผู้อื่น ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาเป็นความรู้ที่มีคุณธรรม สอนคนเป็นคนดี สอนให้คนเคารพธรรมชาติรู้จักพึ่งพาอาศัยธรรมชาติโดยไม่ทำลาย ให้เคารพ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และ ที่ล่วงลับ ไปแล้ว

ภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นความรู้เรื่องการทำมาหากิน เช่น การจับปลา การปลูกพืช การเลี้ยง สัตว์ การทอผ้า ทอเสื่อ การสานตะกร้าและเครื่องใช้ด้วยไม้ไผ่ ด้วยหวาย การทำเครื่องปั้นดินเผา การทำเครื่องมือทางการเกษตร นอกจากนั้น ยังมีศิลปปะดนตรี การฟ้อนรำ การละเล่น อย่าง การรักษาโรคด้วยวิธีต่างๆ เช่น การใช้ยาสมุนไพร การนวด เป็นต้นภูมิปัญญาเป็นความรู้ ความสามารถที่ บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ ถ่ายทอด มาให้เรา มีวิธีการ ที่ที่แล้ว ทำให้ความรู้เหล่านี้เกิดประโยชน์แก่สังคมปัจจุบัน

แผ่นพับประชาสัมพันธ์

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

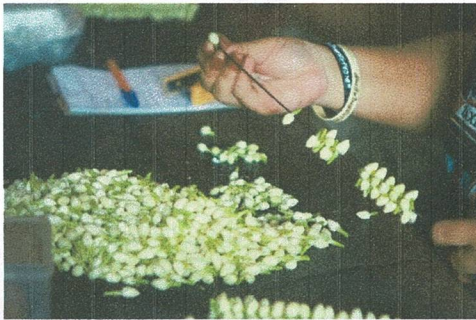
องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยไร่

อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นการร้อยมาลัยดอกไม้

ความหมายของมาลัย

มาลัย หมายถึง ดอกไม้ประดิษฐ์แบบไทยลักษณะหนึ่ง โดยการนำดอกไม้ กลีบดอกไม้ ใบไม้ และส่วนต่างๆ ของดอกไม้ที่ร้อยได้ มาร้อยเป็นพวง มีลักษณะต่างๆ กันมากมายหลายแบบ ตั้งแต่แบบดั้งเดิมจนถึงแบบสมัยใหม่ ซึ่งก็ดัดแปลงมาจากแบบดั้งเดิมนั่นเอง

มาลัยแบ่งเป็น ๓ ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

๑. แบ่งตามหน้าที่ใช้สอย ได้แก่ มาลัยชายเดี่ยว ใช้สำหรับคล้องมือ คล้องแขน หรือบูชาพระ

๒. แบ่งตามลักษณะรูปแบบของการร้อย ได้แก่ มาลัยชีกหรือมาลัยเสี้ยว มาลัย

๓. แบ่งตามลักษณะโครงร่างโดยทั่วไป ได้แก่ มาลัยตัวสัตว์ มาลัยลูกโซ่ มาลัยเปีย มาลัยเถา มาลัยครุย และมาลัยดอกกล้วยไม้

ประโยชน์ของมาลัย

มาลัยมีมากมายหลายชนิด แต่ละชนิดก็มีหน้าที่ใช้สอยต่าง ๆ กันไปตามโอกาสและความเหมาะสม ดังนั้นก็จะกล่ารวม ๆ กัน มาลัยชนิดต่าง ๆ มีประโยชน์ดังนี้คือ

๑. ใช้สำหรับคล้องคอ เช่น คล้องคอเจ้าบ่าว-เจ้าสาว ในงานแต่งงาน การแสดงความยินดีหรือต้อนรับแขก หรือเป็นเกียรติแก่ผู้มีชัยชนะในการประกวดต่าง ๆ หรือสำหรับมอบให้กับบุคคลผู้มีชื่อเสียง เพื่อเป็นการรับขวัญ หรือเพื่อเป็นการแสดงออกซึ่งความรักและศรัทธา ความนิยมชมชอบ เช่น บุคคลสำคัญ บุคคลดีเด่น หรือดาราคือเป็นขวัญใจประชาชน

๒. ใช้สำหรับพู่กันเกล้าฯ ถวายในการรับเสด็จในการเข้าเฝ้าตามโอกาสที่เหมาะสม ส่วนใหญ่ก็นิยมใช้มาลัยคล้องมือ ที่เรียกว่า มาลัยข้อพระกร หรือใช้สำหรับมอบให้แก่ประธานหรือแขกผู้ใหญ่ในงาน เช่น งานรดน้ำสังข์แก่คู่บ่าวสาว งานมอบประกาศนียบัตร งานมอบทุนต่าง ๆ ซึ่งมักจะใช้มาลัยคล้องมือหรือมาลัยมือถือ

๓. ใช้สำหรับเป็นของขวัญแก่แขกที่มาในงาน เช่น งานรดน้ำสังข์แก่คู่บ่าวสาวในงานมงคลสมรสที่นิยมใช้คือ มาลัยขำร่วยขนาดเล็ก

๔. ใช้ห้อยแทนเฟื้องดอกกรัก เช่น มาลัยแบน มาลัยกลม มาลัยตัวหนอน และมาลัยรี

๕. ใช้บูชาพระพุทธรูปหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ เช่น มาลัยชายเดี่ยว หรือมาลัยสองชาย จะใช้ขนาดพวงเล็กใหญ่ขนาดโดยอ้อมแล้วแต่ความเหมาะสมเป็นสำคัญ

๖. ใช้แขวนหรือห้อยประดับเครื่องดนตรีไทยในเวลาที่จะเล่น นอกจากนั้นยังเป็นการกราบระลึกถึงครูบาอาจารย์ผู้ที่ให้ความรู้และอีกประการหนึ่งก็เป็นมิ่งขวัญกำลังใจอีกด้วย ที่นิยมใช้ก็คือมาลัยชีก หรือมาลัยกลมขนาดเล็กมีอุบะห้อยเป็นชาย

การเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์

The screenshot shows a web browser displaying a news article on the huayraisao.go.th website. The page has a blue header with navigation buttons: 'หน้าหลัก', 'ข่าวกิจกรรม', 'ข่าวประชาสัมพันธ์', 'กระดานถาม-ตอบ', and 'ติดต่อ-สอบถาม'. The article title is 'ภูมิปัญญาท้องถิ่นของคหกรรม ความสามารถและทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์'. The sub-header is 'รายละเอียดข่าว' and the main title is 'ภูมิปัญญาท้องถิ่น'. The text describes the 'การทอเสื่อ' (mat weaving) as a traditional craft passed down through generations, highlighting the skills and experience of local people. It mentions that this craft is a source of income for many people and is being promoted to help them improve their living standards. The text also mentions that the craft is being used to create products that are sold in various markets, and that the government is supporting the craft by providing training and resources to the people. The article is dated 13/6/2567.

The screenshot shows a profile page on the huayraisao.go.th website. The profile is for 'นางรจนา กอภเกิด เกิดวันที่ 1 มีนาคม 2475 อายุ 84 ปี บ้านเลขที่ 50 หมู่ที่ 3 บ้านโคกสง่า ตำบลห้วยไร่ อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ'. The profile picture shows an elderly woman sitting on a mat. The page also includes a 'เอกสารประกอบ' (Supporting Documents) section. The page is dated 13/6/2567.

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

การทอเสื่อกก เป็นภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น ที่นำเอาต้นกกมาแปรสภาพให้เป็นเส้น ย้อมสี แล้วสานทอให้เป็นแผ่นผืน เพื่อนำมาใช้ปูลาดรองนั่งหรือนอน หรือทำธุรกรรมต่างๆ ตลอดจนทำพิธีกรรมทางศาสนาและความเชื่อเสื่อกก เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีใช้กันอยู่ทั่วไปทั้งในประเทศหรือต่างประเทศ ทั้งนี้เพราะต้นกกเป็นพืชธรรมชาติที่ขึ้นอยู่ทั่วทุกภูมิภาค และภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นที่นำต้นกกมาแปรสภาพก็มีลักษณะคล้ายกัน หรือได้อิทธิพลทางความคิดจากกันและกัน ทำให้เสื่อกกถูกจัดได้ว่าเป็นปัจจัยจำเป็นอย่างหนึ่ง ต่อการดำรงชีวิตของผู้คนในอดีตที่ตำบลห้วยไร่ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ คือภูมิภาคหนึ่งที่มีการสืบสานภูมิปัญญาทางการทอเสื่อกกนี้มายาวนาน จนปัจจุบันมีผลิตภัณฑ์อื่นเข้ามาทดแทนการใช้เสื่อกกมากมายให้เลือกนับตั้งแต่เสื่อน้ำมัน พรม กระเบื้องปูพื้น และอื่นๆ ทำให้กระแสความนิยมในการใช้เสื่อกกลดลง และคนรุ่นใหม่ก็สนใจในภูมิรู้ด้านนี้น้อย การศึกษาข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอเสื่อกกของชุมชนนี้ ก็เพื่อให้เห็นถึงวัฒนธรรมทางภูมิปัญญาของท้องถิ่น และปัญหาที่เสี่ยงต่อการสูญสิ้นของภูมิปัญญานี้ ว่ามีมากหรือน้อย และด้วยปัจจัยหรือองค์ประกอบใด เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์หรือแก้ไข สำหรับบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในโอกาสต่อไป

ผ้ามัดหมี่ เป็นการทอผ้าอย่างหนึ่งที่มีการสร้างลวดลายก่อนที่จะทำการย้อมสี การทำลายผ้ามัดหมี่เป็นการเอาเชือกมามัดด้ายหรือมัดเส้นไหมตามลวดลายที่ได้ออกแบบไว้ การมัดและย้อมลายจะมีการทำทั้งเส้นทางแนวยืน และแนวนอนหรือที่เรียกว่าแนวพุ่ง มีการสันนิษฐานว่าการมัดลายในแนวยืนน่าจะมีมาก่อนในแนวพุ่ง และจากการสืบค้นมีข้อสันนิษฐานว่าน่าจะได้รับแบบอย่างมาจากประเทศอินเดีย โดยในสมัยโบราณที่มีการค้าขายกันและติดมากับสินค้าอื่น การทอผ้ามัดหมี่โบราณนิยมการย้อมสีด้วยสีธรรมชาติ เช่น สีแดงจากครั่ง สีน้ำเงินจากคราม เป็นต้น ส่วนผ้าไหมมัดหมี่จะนิยมทำในกลุ่มไท-ลาวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากเส้นทางการรับแบบอย่างของผ้ามัดหมี่ คือจากอินเดีย ผ่านมาทางอินโดนีเซียและกัมพูชาหรือเขมร ดังที่เราจะเห็นได้ว่าผ้าไหมมัดหมี่ของจังหวัดสุรินทร์ และบุรีรัมย์ จะเป็นวัฒนธรรมที่เป็นแบบเขมรอย่างเห็นได้ชัดปัจจุบันผ้ามัดหมี่มีการทำกันอย่างแพร่หลาย สามารถทำได้ดีทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหม โดยเฉพาะผ้าไหมจะมีความสวยงามมาก นอกจากตัวผ้าไหมเองแล้ว ลวดลายและสีสันทยังเป็นปัจจัยที่ช่วยสร้างความสวยงามให้มากยิ่งขึ้น การอนุรักษ์ลวดลายโบราณ และนำมาประยุกต์ใช้ จึงเป็นสิ่งที่น่าจะได้รับการส่งเสริมพัฒนาเป็นอย่างยิ่ง

ดังนั้น การเก็บรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผ้าไหมมัดหมี่สีธรรมชาติเพื่อการถ่ายทอดสู่คนรุ่นต่อไปจึงเป็นเรื่องที่ดีและควรให้การสนับสนุนสำหรับลวดลายต่างๆที่มีการสร้างสรรค์มาแต่โบราณ จึงเป็นงานศิลป์ที่ควรแก่คุณค่าให้เป็นสินทรัพย์ของแผ่นดินไทยตลอดไป

ภูมิปัญญาชาวบ้าน

ทอเสื่อกก

นางรจนา กองเกิด เกิดวันที่

1 มีนาคม 2475

อายุ 84 ปี

บ้านเลขที่ 50 หมู่ที่ 3

บ้านโคกสง่า ตำบลห้วยไร่ อำเภอดอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

ภูมิปัญญาชาวบ้าน

ทอผ้า มัดหมี่

นางกองแพง คนบำรุง อายุ 59 ปี

บ้านเลขที่ 105 หมู่ที่ 3

บ้านโคกสง่า ตำบลห้วยไร่ อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ